

Laura Norolahti

YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN YKSITYISKÄYTTÖ JA
YKSITYISNOSTOT SEKÄ NIIDEN MERKITYS YRITYKSEN TOIMINNASSA

Liiketalouden koulutusohjelma

2017

YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN YKSITYISKÄYTTÖ JA YKSITYISNOSTOT SEKÄ NIIDEN MERKITYS YRITYKSEN TOIMINNASSA

Norolahti, Laura
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Maaliskuu 2017
Sivumäärä: (36)
Liitteitä:2

Asiasanat: Yksityiskäyttö, yksityinen elinkeinonharjoittaja, arvonlisäverotus, kirjanpito

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin yksityisen elinkeinonharjoittajan yksityiskäyttöä tavaran ja rahan muodossa, ja millaisia taloudellisia vaikutuksia niillä on. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelminä käytettiin teoreettista tutkimusta ja täydentävänä tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua, joissa haastateltiin yksityisiä elinkeinonharjoittajia.

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan joko ammatin tai liikkeenharjoittajaa. Yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpito on yksinkertaisempaa kuin monella muulla. Sen voi tehdä useimmiten yksinkertaisesti ja maksuperusteisesti.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on velvollinen kirjaamaan myyntinsä ja ostonsa arvonlisäveroineen ja tilittämään arvonlisäverot verottajalle. Jotta arvonlisävero ei kertautuisi, yrittäjä voi vähentää myynnin arvonlisäveroista ostojen arvonlisäverot.

Yksityiskäytöllä tarkoitetaan tavaran, rahan tai palvelun siirtämistä arvonlisäverovähennyskelpoisesta käytöstä arvonlisäverovähennyskelvottomaan käyttöön. Yksityiskäyttöä tapahtuu kun otetaan tavara tai palvelu yksityiseen kulutukseen, luovutetaan vastikkeetta, otetaan osittain vähennyskelpoiseen käyttöön tai johonkin muuhun vähennyskelvottomaan käyttöön.

Jos yrittäjä ottaa yksityiskäyttöön tavaroita tai palveluita, hänen on maksettava siitä veroa. Veron perusteena on tavaran tai palvelun ostohinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. EU-maiden ulkopuolelta ostetun tavaran verotusarvo on sen tullausarvo, itse valmistetun tavaran verotusarvo on sen valmistuksesta aiheutuneiden välillisten ja välittömien kustannusten summa.

Yksityisnostot ovat verottomia, mutta vähentävät omaa pääomaa. Niiden hallintaan on syytä keskittyä, että yritys säilyttää maksuvalmiutensa eikä oma pääoma mene miinukselle. Omaa pääomaa tarvitaan mm. investointeihin.

Lisäksi tässä opinnäytetyössä esitettiin verotuksen keskeisiä muutoksia vuosien 2017 ja 2018 osalta.

SOLE PROPRIETORS PRIVATE WITHDRAWAL AND PRIVATE USE- IMPACTS ON COMPANY OPERATIONS

Norolahti, Laura

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

March 2017

Number of pages:36

Appendices:2

Keywords: Private use, sole proprietors, value added taxation, accounting

The purpose of this thesis was to study sole proprietors private withdrawal and private use, and what kind of economic impacts occur when this kind of actions are made.

The thesis was made as a qualitative research. The research methods that were used were theoretic research and theme interview. The thesis is mostly theroetic and the interviewes give a larger vision of the subject. Two sole proprietors were interwieved for this thesis.

A soleproprietor is either a practitioner or an entrepreneur. The accounting of a sole proprietor is more simple than in other corporations. Single-entry bookkeeping and payment based bookkeeping are often used.

A sole proprietor has to mark all its sales and purchases in to book keeping, including the value added taxes and value added taxes and deliver the value added taxes to the taxation authority. To avoid doubling the value added tax, a sole proprietor can reduce the value added taxes of the purchases from the value added taxes of the sales.

Private use means taking goods from business use to private use. Situations when private use it is in question when goods are taken to private use, goods are given away without any compensation, goods are taken to partly business use, or goods are totally taken from business use.

If a sole proprietor takes goods in private use, value added tax has to be paid. Depending on how the product has come from, the tax is based on the purchasing price, lowest possible sales price, customs value or the prime costs and the indirect costs of the product.

In this thesis there were also represented the most important changes of the taxation that occur in Finland between years 2017 and 2018.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	3
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	3
2.2 Tutkimusstrategia.....	4
2.3 Tutkimusmenetelmän valinta.....	4
2.4 Kvalitatiivinen tutkimus.....	6
2.5 Teemahaastattelu.....	7
2.6 Kun tutkii ilman toimeksiantoa.....	7
3 YKSITYINEN ELINKEINONHARJOITAJA JA TÄMÄN YRITYSTÄ KOSKEVAT KIRJAN- PIDOLLISET VAATIMUKSET.....	9
3.1 Yksityisen elinkeinonharjoittaja.....	9
3.2 Kirjanpitolain yleiset kohdat sovellettuna yksityiselle elinkeinonharjoittajalle...10	
3.3 Hyvä kirjanpitolapa.....	11
3.4 Yksityisen elinkeinonharjoittajan tuloverotus ja voitonjako.....	12
3.5 Yksityisen elinkeinon harjoittajan arvonlisäverotus ja arvolisäveronkirjanpito...14	
4 TAVARAN OTTAMINEN YKSITYISKÄYTTÖÖN.....	17
4.1 Yleiset vaikutukset.....	17
4.2 Yksityiskäytöstä tilitettävän arvonlisäveron perusteet.....	18
4.2.1 Kotimaasta hankittu tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön.....	18
4.2.2 EU-maasta hankittu tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön.....	18
4.2.3 EU:n ulkopuolelta hankittu tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön...19	
4.2.4 Itse valmistetun tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön.....	19
4.2.5 Vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön otettu tavara.....	20
4.3 Arvonlisäverosta ilmoittaminen -Verohallinnon muutoksia 2017 arvonlisäveron ilmoittam- iseen.....	21
5 YKSITYISKÄYTTÖ RAHANA.....	23
5.1 Rahan yksityiskäytön vaikutukset omaan pääomaan ja maksuvalmiuteen.....	23
5.2 Yksityiskäytön kestävä yritys- taloudelliset riskit haltuun.....	25
6 KÄYTÄNNÖN KOKEMUKSIA YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN YKSITY- ISKÄYTTÖSTÄ.....	28
6.1 Otantasuunnitelma.....	28
6.2 Teemahaastattelun runkona toimineet haastattelukysymykset.....	28
6.3 Haastateltavien vastaukset.....	29
7 POHDINTA.....	32
LÄHTEET.....	33
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee yksityisen elinkeinonharjoittajan yksityiskäyttöä elinkeinonharjoittajan näkökulmasta, tavarán ja rahan suhteen. Tarkoitus on poimia keskeisimmät vaikutukset teoriaosuudessa ja teemahaastattelujen avulla kautta saada yrittäjiltä oikeaa tietoa, eli kokemusta yksityiskäytön kirjaamisesta. Teoriaosuudessa peilataan lähitulevaisuuden, vuosien 2017 ja 2018 tapahtuvia veromuutoksia. Tuotoksena tästä on tiivistelmä yksityiskäytön vaikutuksista taulukon muodossa.

Tämä tehdään, sillä vaikka aihe on hyvin olennainen kirjanpidollisesti, sitä ei ole kuitenkaan tutkittu paljoa. Olen myös paljon kuullut kommentteja, että yksityiskäytön hallinta on selailua monen eri tietolähteen välillä.

Tavoitteena on saada käytännönläheisempi, kootumpi tiedonlähde, kuin mitä tällä hetkellä on tarjolla yksityiskäytöstä. Haluan koota aihetta paremmin yhden otsikon alle. Kirjanpidolliset menettelyt ja lait toki muuttuvat, mutta vaikutusperiaatteet eivät. Lisäksi opinnäytetyöllä on yhteiskunnallisia tarkoituksia. Liikkeen ja ammatinharjoittaminen on helpoin ja yksi yleisimmistä yritysmuodoista, ja työpaikkojen huetessa rakennemuutosten keskellä, yhä useamman on syytä pohtia yrittäjyyttä elinkeinona.

Ensimmäiseksi esittelen teoreettisen viitekehyksen tutkimusmenetelmistä. Esittelen tutkimussuunnitelmaa, eli kuvaan tutkimusmenetelmät, joita olen käyttänyt ja perusteet niihin.

Teoriaosuudessa käsitellään, miten asiasta lait ja käytännöt sanovat yksityisestä elinkeinonharjoittajasta ja yksityiskäytöstä. Poimin tutkimuksen kannalta oleelliset asiat. Kun ammatillinen teoriaosuus on käsitelty, esittelen teemahaastatteluni ja puran haastattelun vastaukset, jolloin päästään tämän työn yhteen tärkeään näkökulmaan, eli miten asiat käytännössä koetaan ja miten ne menevät.

Tavoitteena on käytännönläheinen selvitys aiheesta. Tästä hyötyy yrittäjä, ajankohtaisen tietopaketin muodossa. Yrittäjyyttä suunnittelevalle tai muuten asiasta kiinnostuneelle tässä on hyvä tietolähde. Itse tutkijana hyödyn ammatillisesti, sillä todennäköisesti työtehtäväni suuntautuvat ainakin jonkun aikaa kirjanpidon tehtäviin, ja aihe on tärkeä kirjanpidossa.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksella ei ole toimeksiantajaa. Päädyin aiheeseen kiinnostuksen kautta. Elinkeinonharjoittajan yksityiskäyttö ja sen vaikutukset on aihe, joka on kiinnostanut minua opintojeni alkuvaiheista lähtien taloushallinnon perusopinnoissa kauppaoppilaitoksessa. Olin kurssilla, jossa sivuttiin yksityiskäyttöä, ja opettajani Leena Hautahalme totesi jo silloin, että olisi joskus hyvä jos joku joskus tutkisi asiaa. Asia jäi mietintäasteelle.

Jatkoin lopulta opintojani ammattikorkeakoulun puolelle, ja aihe nousi uudelleen pintaan vuosien jälkeen syksyllä 2016, kun tapasin Hautahalmeen sattumalta eräässä tilaisuudessa. Aihe nousi taas pintaan. Sovimme tapaamisen, jossa kävimme keskustelua aiheesta ja pohdimme mistä näkökulmista sitä voisi lähestyä.

Tein aiheanalyysin kurssitehtävänä keskustelun pohjalta, mutta jo sitä tehdessä tuli olo, että jos aion haastatella, en voi kovin arkoihin asioihin eli syvimpiin liikesalaisuuksiin mennä. Löysin kuitenkin näkökulman, että teen oppaan tyyllisen opinnäytetyön rahan ja tavaran yksityiskäytön vaikutuksista. Ja se, että haastattelen yrittäjiä, on tärkeää. Laissa annetaan puitteet miten asiat hoidetaan, mutta monesti käytännön elämä sitten opettaa, miten asiat menevät, miten kaikkea sovelletaan.

Itse olen siirtymässä tämän opinnäytetyön jälkeen harjoittelun kautta työelämään taloushallinnon töihin, ja totesin, että tämä on hyvin tärkeä aihe itselleni. On hyvin todennäköistä että jossain kohtaa uraani teen kirjanpitoa yksityiselle elinkeinonharjoittajalle. Tätä aihetta ei ole juuri käyty läpi missään, tämä on tavallaan itse järjestämäni kurssi itselleni aiheesta.

2.2 Tutkimusstrategia

Tutkimusstrategia on hyvin määritelty Jyväskylän yliopiston Koppa-nimisellä sivustolla. Siellä määritellään, että tutkimusstrategia on “tutkimuksen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuus, joka ohjaa tutkimuksen menetelmien valintaa ja käyttöä sekä teoreettisella että käytännöllisellä tasolla. “ Tutkimusstrategiat ovat tutkimuksen toteutusta ohjaavia periaatteita.

Se, miten tutkimusstrategia valitaan, on toinen asia. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara tekevät strategian valitsemisen konkreettisemmaksi. Strategian etsintään auttaa kolme kysymystä; mikä on ensinnäkin tutkimusongelman muoto, pyritäänkö kuvaamaan jotain, yritetäänkö selvittää jotain, mitä ollaan siis tekemässä. Toinen kysymys on, vaatiiko tutkiminen kontrollointia vai onko tarkoitus havainnoida luonnollisia ilmiöitä. Kolmanneksi, täytyy pohtia onko tutkittava asia menneisyyttä vai nykyisyyttä. (Hirsjärvi ym 2002, 127.)

Tutkimuksessa halusin selvittää yksityiskäyttöä teoriatasolla. Menneeseen ei ollut tarvetta mennä, vaan nykytilaa ja tulevaisuuden muutoksia selvittää. Teoriaa tutkittuani loin ensimmäisen version kyselylomakkeesta.

2.3 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusmenetelmän valintaa ohjaa olennaisesti se, minkälaista tietoa on tarkoitus löytää ja keneltä tai mistä sitä haetaan. (Hirsjärvi ym. 2002,171).

Tutkimuksessa oli tarkoitus etsiä sekä ajankohtaista että käytännönläheistä tietoa. Ajankohtaisiksi lähteiksi hain vuoden 2016 tai sitä uudempaa tietoa. Toinen tavoite oli tietysti käyttää mahdollisimman virallista tietoa. Käytännönläheistä tietoa halusin suoraan kuulla yrittäjiltä, jotka oikeasti toimivat tämän asian parissa.

Tutkimusmenetelmien valinnassa on kolme vaihetta. Ensimmäiseksi tehdään rationaalinen valinta eli kun tutkimusongelma on rajattu tarkkaan, ja tutkimusstrategia on tiedossa, määritetään, mitkä tutkimusmenetelmät soveltuvat. (Hirsjärvi ym 2002,172).

Tutkimusmenetelmistä on hyvä olla perillä, sillä ne määräävät työn suunnan. Tietyt tutkimusmenetelmät ovat hankalampia kuin toiset ja tietyt tutkimusmenetelmät tuntuvat tuottavan paremmin tietoa kuin toiset. Toisten tutkimusmenetelmien kanssa tulee enemmän paineita työn tekemiseen tutkimusongelman selvittämiseksi. Mitä laajempi tietämys eri vaihtoehtoista ja niihin liittyvistä vaatimuksista, sen parempi.

Mitä enemmän eri metodeista lukee, sitä hankalammaksi valinta käy. Näkökulmia ja metodeja on niin paljon. Minusta se on kyllä enemmänkin niin, että kyllä tutkimusongelmaa rajattaessa täytyy olla jo jonkinlainen käsitys käytettävistä tutkimusmenetelmistä

Kun tutkimusmenetelmä on valittu, seuraavaksi täytyy pohtia vielä tarkemmin, mitä halutaan tutkia. Hirsjärvi ym ovat luoneet peukalosäännöt. Kun tutkija haluaa saada selville, miten ihminen tekee, kannattaa käyttää suoraa havainnointia. Kun tutkija haluaa saada selville, mitä ihminen tekee kannattaa käyttää haastatteluja, kyselylomakkeita tai asenneskaaloja. Kun haluaa selvittää, mitä tutkittavat ajattelevat, tuntevat, kokevat, kannattaa käyttää haastattelua. (Hirsjärvi ym 2002, 172.)

Tässä kohden säännöt olivat aika selkeät, mutta vaikeuttavat valintaa. Samaan lopputulokseen pääsee monin keinoin.

Viimeinen vaihe on pohtia käytännön seikkoja eli ensinnäkin aikataulutusta ja resursseja. Tutkimus täytyy voida olla toteutettavissa siihen käytettävissä olevassa ajassa. Aikataulutukseen täytyy ensinnä rajata tutkittavan aiheen tarkastelujakso, eli miten pitkältä ajalta aihetta tutkitaan. Jos tarkoitus on saada nopea tutkimus aikaan, tarkastelujakso ei voi olla pitkä. Jos halutaan tutkia miten jokin asia kehittyy, pitää laskea tämä aikatauluun. Myös tutkimusjärjestelyihin menee aikaa. (Hirsjärvi ym.2002,172.) Tätä pohdin omaa työtä suunnitellessani paljon. Aikaa koko opinnäytetyöprosessille ei ollut suunnitelmissa kuin alle puoli vuotta. En edes halunnut tavoitella suurta massaa haastatteluja tehdessäni, sillä sitten en ehkä saisi tarpeeksi syviä vastauksia.

Käytännön seikkoihin kuuluu olennaisesti, voiko asiaa ylipäänsä tutkia. Tutkimus täytyy toteuttaa eettisesti. Ei voi kerätä tietoa sellaisia menettelyjä käyttäen, jotka loukkaavat yksityisyyttä. (Hirsjärvi ym 2002, 173). Tämä näkyy työssäni siinä, että haastattelukysymykset ovat aika neutraaleja. Oli paljon kiinnostavaa, jotka olisin halunnut kysyä, mutta jotta edes saan haastatteluja, olisi pidettävä aika yleisellä tasolla kuitenkin keskustelu.

Tiivistettynä, omista tutkimusmenetelmistäni päädyin tekemään tutkimuksen kvalitatiivisena tapaustutkimuksena, jossa tapauksena on laaja teoriapohja ja sille perustuva teemahaastattelu yksityiskäytöstä.

2.4 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tieteellistä tutkimusta, jossa pyritään ymmärtämään tutkimuskohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Tutkimuksessa keskitytään tutkimuskohteen esiintymisympäristöön, taustoihin, tarkoitukseen ja merkitykseen sekä erilaisiin yksityiskohtiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen voi toteuttaa monin eri menetelmin.

(Jyväskylän yliopiston [www-sivut](http://www.jyu.fi) 2017).

Tutkijan ominaisuudet ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa ratkaiseva tekijä tutkimuksen laadulle ja luotettavuudelle. Olennaista on löytää ja käyttää laadukasta aineistoa. Jos tutkija ei käytä tarpeeksi korkealaatuista aineistoa, tutkimustulos on todennäköisesti huono. Tutkijan täytyy olla hyvin tietoinen tutkimusprosessista ja miten tulkita aineistoa sen hankkimisen jälkeen. (McCusker, K; Gunaydin, S;2015)

Kvalitatiivisen tutkimuksen etuja on, että sillä saavutetaan yksityiskohtaista, ja syventävää tietoa. Sen huonoja puolia on kuitenkin tietty kapeakatseisuus ja on todettava, että se ei kuitenkaan ole kovin tehokas tutkimusmenetelmä. Maailmassa on kovat vaateet olla tehokas, ja sama pätee tutkimusmenetelmiin. Kvalitatiivisen tutkimuksen sijaan on pitkään suosittu kvantitatiivista tutkimusta eli sitä, että numeerisesti kerätään isommalta ryhmältä tietoa standardisoiduilla menetelmillä, kuten kyselylomakkeilla. Tällä tekniikalla tutkimustieto on yleisempää mutta tehokkaammin käsiteltävää.

Kvalitatiivinen tutkimus ei silti ole syrjäytymässä, vaan uusi suunta on yhdistää nämä kahden tutkimuksen hyvät puolet. Tietoa haetaan määrällisesti paljon, ja sitten sitä tulkitaan kvalitatiivisen tutkimuksen metodeilla, kuten meta-analyysillä. (McCusker, K; Gunaydin, S;2015).

2.5 Teemahaastattelu

Jotta pääsisin vielä teorian ohi, syvemmälle, päädyin käyttämään työssäni teemahaastattelua. Teemahaastattelu on haastattelijan ohjaama keskustelu, jossa läpikäytävät teemat ovat määritelty etukäteen. Jos tutkimusongelma sitä vaatii, myös käsittelyjärjestys on ennalta sovittu, mutta joissain tapauksissa järjestyksellä ei ole merkitystä, vaan asiat voidaan käydä luontevasti läpi keskustelussa. (Suomen tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.stat.fi) 2017)

Teemahaastattelun hyviä puolia on, että kerättävä tutkimusaineisto rakentuu aidosti haastateltavan kokemuksista, eikä sitä ohjaa tutkijan laatima kyselylomake, jossa on vastausvaihtoehdot valmiina. (Suomen tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.stat.fi) 2017.)

Laatimani kyselylomake sisälsi peruskysymyksiä haastatteluun, ja toimi lähinnä vain pohjana haastattelulle. Annoin haastateltavani puhua vapaasti, teemojen mukaan. Vuorovaikutuksen merkitys on todella ilmeinen, että todella saa selville asioita. Lisäksi kysymyksiä tulee mieleen vielä haastattelun aikana, joten haastattelijan aktiivinen ote on tärkeä.

2.6 Kun tutkii ilman toimeksiantoa

Haaveissani oli työ toimeksiantajalle, mutta opintopolullani en vain kohdannut toimeksiantajaa. Jännitti lähteä edes esittelemään tätä aihetta, kun on muutenkin yleisesti suositeltu opinnäytetyötä, jossa olisi toimeksiantaja. Katsoin kuitenkin, että aihe on hyvin mielenkiintoinen ja tärkeä itselleni ensinnäkin oman oppimiseni kannalta, ja toisaalta, vahva suunnitelma siitä, että halusin aloittaa syksyllä 2016 opinnäytetyön tekemiseen rohkaisi ottamaan aiheen.

Heti kun olin saanut hyväksynnän aiheelle, huomasin, miksi toimeksiantajan tärkeydestä oltiin puhuttu paljon. Jouduin aika nopeasti kohtaamaan haasteita. Kun toimeksiantajalle tehdessä työn tarkoitus ja tavoite on useimmiten selkeä, ilman toimeksiantajaa tavoite on juuri se, minkä itse asettaa, ja tarkoitusta pitää perustella vielä paremmin. Minun piti tehdä isoja linjauksia ja päätöksiä alkukeskustelussa, mihin suuntaan työni lähtee ja millaisia rajoituksia pitää tehdä.

Alkukeskustelun jälkeen pääsin kyllä käsitykseen mihin suuntaan lähden työtä viemään ja mikä on lopputulos, mutta yhtäkkiä olin todella epävarma näkökulmista: Mikä kuuluu aiheeseen, ja mikä ei,

miten käsittelen asioita, millä laajuudella, ja mikä on minkäkin aiheen painoarvo. Mieleeni nousi valtavasti kysymyksiä. Tuli jopa hetkellinen tilanne että menin jo alkumetreillä solmuun työni kanssa. En osannut lähteä vetämään tutkimuslinjoja kauhean tarkasti, kun minulla oli vielä turhan hämärä tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet. Lopulta pääsin mielestäni ihan hyvään vaiheeseen kun koitti suunnitteluseminaarin aika. Tutkimusmenetelmät, joista lähdetään, olivat kyllä vielä hyvin alkeellisesti käsitelty, mutta olin saanut sentään niistä käsityksen ja tutkimusaiheesta sisällysluettelon, josta en lähtökohtaisesti lähtenyt enää muuttamaan mitään.

Toimeksiantajan puuttuessa, opinnäytetyöprosessi sisälsi myös hyviä puolia. Aiemmin mainitsemani haasteet, olivat myös hyviä puolia. Se, että täytyi ottaa enemmän vastuuta, tekemään päätöksiä, kehitti minua ammatillisesti. Sain vaikuttaa sisältöön vapaammin ja kehittää työtä omien intressien mukaan. Lisäksi aikataulun rakentaminen oli joustavampaa vaikkakin tällekin työlle asetin takarajan, arviointiin jättäminen maaliskuussa 2017 ja hyväksytty työ huhtikuussa 2017. Työn sai myös käyntiin nopeasti. Saatoin tehdä juuri niin nopeasti tai hitaasti kuin halusin. Kun tein yksin, aikataulussa oli ehkä helpompi pysyäkin, kun sitä määrittäessä olin jo arvioinut, mihin itse pystyn. Minun ei tarvinnut miettiä, miten saan jostain yrityksestä materiaaleja muuta kuin haastattelujen osalta.

3 YKSITYINEN ELINKEINONHARJOITTAJA JA TÄMÄN YRITYSTÄ KOSKEVAT KIRJANPIDOLLISET VAATIMUKSET

3.1 Yksityisen elinkeinonharjoittaja

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitoa, keskittyen yksityiskäyttöön. Lakien ja teorian tutkimiseksi määritän ensin, mitä yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan. Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan yksityistä henkilöä, joka harjoittaa elinkeinoveronalaista toimintaa joko ammatinharjoittajana tai liikkeenharjoittajana.

Ammatinharjoittajan ammattitoiminta on pienimuotoista, ja pääpaino on henkilön ammattitaidolla. Ammatinharjoittajuus on tyypillistä tietyissä ammateissa, joissa työ on usein yksilösuoritteista, kuten esimerkiksi lääkärin vastaanotto.(Salin M, 2013,10). Ammatinharjoittaja harjoittaa itsenäisesti ammattiaan ilman ulkopuolista työvoimaa. Liikkeenharjoittajan liiketoimintaansa sijoittama pääoma on usein ammatinharjoittajan sijoitusta suurempi ja hänellä on vierasta työvoimaa palveluksessaan. (Osuuspankin www-sivut 2017.)

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on yksin vastuullaan elinkeinotoimintansa sitoumukset ja velvoitteet. Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritysomaisuutta ja henkilökohtaista omaisuutta katsotaan yhtenä omaisuutena.Näin ollen, jos yritys ei selviydy maksuistaan ja sillä ei ole siihen varaa, korvataan velvoitteet yksityisen elinkeinonharjoittajan omasta henkilökohtaisesta omaisuudesta. Tämä korvausvastuu on laaja, ja koskee myös elinkeinotoiminnassa aiheutetun vahingon korvaamista ja rikosoikeudellista vastuuta.Vastuukysymys toimii myös toisinpäin. yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan varoja voi tarvittaessa käyttää elinkeinonharjoittajan henkilökohtaisen sitoumuksen täyttämiseen tai velan maksamiseen. (Minilex, 2017.)

3.2 Kirjanpitolain yleiset kohdat sovellettuna yksityiselle elinkeinonharjoittajalle

Yksityinen elinkeinonharjoittajan kirjanpitoa määrittää kirjanpitolaki.

Kirjanpitolain (1997/1336 ,1 luku 1a§) mukaan luonnollinen henkilö, lukuun ottamatta maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa, on kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta. Lisäksi liiketapahtumista tulee tehdä merkinnät sillä tavoin, että kirjanpitovelvollinen voi jatkuvasti selvittää ostovelkojen ja myyntisaamisten määrän ja kirjanpidosta voidaan saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Kirjanpitolaissa (1 luku 2§) säädetään, että kirjanpidon on oltava kahdenkertaista, mutta ammatin- ja liikkeenharjoittajalta ei sitä edellytetä kahdenkertaisena, mikäli sekä päättäneenä, että sitä edeltäneellä tilikaudella on täyttynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä:

Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä.

Kirjanpito päätetään aina tilikauden päätteeksi. Kirjanpitolain(1 luku:4§) mukaan tilikauden pituus on yksi kalenterivuosi. Yksityinen elinkeinonharjoittaja on velvollinen laatimaan tilinpäätöksen, jos sekä päättäneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi kirjanpitolaissa(1 luku 4b§) säädettyä rajaa: taseen loppusumma on 350 000 euroa tai enemmän;liikevaihto 700 000 euroa tai enemmän; tai tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 10 henkilöä.

Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että pienen yksityisen elinkeinonharjoittajan ei useinkaan tarvitse tehdä tilinpäätöstä. Vaikkei olisi velvollinen tekemään tilinpäätöstä, on yksityinen elinkeinonharjoittaja kuitenkin kirjanpitolain (2 luku1§) mukaan velvollinen merkitsemään kirjanpitoon menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä mahdolliset oikaisu-ja siirtoerät. Tilikaudesta on aina esitettävä tulot ja menot sekä olennaiset rahoitustapahtumat.

Tilit on eritelty asioittain, ja sen mukaisena tilit on myös pidettävä. Kirjanpitolain (2 luku3§) mukaan menoksi kirjataan tuotannontekijän vastaanottaminen ja tuloksi suoritteen luovuttaminen. Kirjanpitolain(2luku 4§:)mukaan yksityinen elinkeinonharjoittaja voi tosin merkitä maksuperusteisesti, eli kun maksu on suoritettu. Tällöin on ostovelat ja myyntisaamiset oltava

jatkuvasti selvitettävissä. Kirjaukset täytyy olla tehtynä niin, että niitä voidaan tarkastella joko asia- tai aikajärjestyksessä.

Käteisellä rahalla suoritettut maksut on kirjattava välittömästi, mutta muut suoritukset niissä puitteissa, että ne kohdennetaan oikealle kuukaudelle ja ilmoitetaan verottajalle kirjanpitolain sallimissa rajoissa. Kirjanpitolain(2luku5§) mukaan kirjaus täytyy tehdä niin,että liiketapahtuma, tosite ja kirjaus on loogisesti yhdistettävissä ja todennettavissa. Käytännössä tämä hoidetaan numeroinnilla, tiliöimällä. Menotositteella on selvitettävä vastaanotettu tuotannontekijä ja tulotositteella luovutettu suorite. Lisäksi täytyy olla merkittynä tuotannontekijän vastaanottoajankohta ja suoritteen luovutusajankohta.

Tositteen tulisi lähtökohtaisesti olla maksun saajan tai maksun välittäneen rahalaitoksen antama, mutta jos tämä ei ole mahdollista, kirjanpitovelvollisen täytyy itse laatia asianmukainen tosite, jolla todentaa kirjaus. Näitä itse tehtäviä tositteita ovat juuri oikaisu- ja siirtokirjaukset. (Kirjanpitolaki 2 luku 5§)

3.3 Hyvä kirjanpitotapa

Riippumatta siitä, kuka kirjaa, ja mitä, on jokaisen kirjanpitovelvollisen muistettava hyvä kirjanpitotapa kaikessa kirjanpidossaan. Kirjanpitolain(1luku 3§) mukaan hyvän kirjanpitotavan noudattamisvaatimus koskee kaikkia kirjanpitovelvollisia. Sen mukaiset ratkaisut toki voivat poiketa yrityksen koosta, toimialoista ja tilanteista riippuen.

Leppiniemi(2011,83-85) kuvaa kirjassaan että tärkeimpiä näistä ovat luotettavuus, oikea ja riittävä kuva sekä olennaisuus. Luotettavassa kirjanpidossa on esitetty loogisesti kaikki kirjaukset , työ on tehty huolellisesti ja puolueettomasti. Kirjanpidon on oltava tarkistettavissa helposti eikä siinä saa johtaa harhaan. Kirjanpitovelvollisen täytyy esittää riittävästi dokumentteja kirjanpidostaan, varsinkin jos on poikettu jossain asiassa. Kirjanpidon täytyy olla niin tarkkaa, että kirjanpitoaineistoa voidaan käyttää vaikka todistusaineistona liiketapahtumista tai veroasioiden hoitamisesta. Olennaisuudella tarkoitetaan, että sellaiset asiat kirjataan, joita tarvitaan oikean ja

riittävän kuvan antamiseksi, ja joiden pois jättämisen tai väärin ilmoittaminen voisi johtaa väärin johtopäätöksiin kirjanpidon perusteella.

3.4 Yksityisen elinkeinonharjoittajan tuloverotus ja voitonjako

Yksityinen elinkeinonharjoittaja maksaa veroa valtiolle yrityksensä tuloksesta. Ensin lasketaan yksityisen elinkeinonharjoittajan tulos vähentämällä veronalaisesta tulosta sen hankkimisesta aiheutuneet kulut. Saatu tulos verotetaan joko yrittäjän ansiotulona tai pääomatulona.

Pääomatuloksi lasketaan 20 % yrityksen nettovarallisuudelle lasketusta tuotosta. Näin saatu pääomatulo-osuus verotetaan 30 %:n verokannan mukaan. Yli 30 000 euron pääomatuloista verotetaan 34%:n verokannan mukaan. Loput tilikauden tuloksesta verotetaan yrittäjän ansiotulona progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. (Yrittäjien www-sivut 2017.)

Nettovarallisuuden laskeminen yksityiselle elinkeinonharjoittajalle

Yksityisen elinkeinonharjoittajan nettovarallisuus saadaan monen vaiheen kautta, kun yrityksen veronalaisista varoista vähennetään vähennyskelpoiset velat. Laskennan perustana käytetään verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä elinkeinotoiminnalla saavutettua varallisuutta. Jos on kyseessä yksityisen elinkeinonharjoittajan ensimmäinen verovuosi, pääoman tuottoperusteena käytetään verovuoden elinkeinotoiminnan nettovarallisuutta. Omaisuus arvostetaan poistamattomaan hankintamenoon, mutta jos omaisuus on käyttöomaisuuteen kuuluva kiinteistö, arvostetaan se kuitenkin verotusarvoon, jos verotusarvo on poistamatonta hankintamenoa korkeampi. (Suomen Yrittäjien www-sivut 2017)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan nettovaroihin lisätään myös 30 % elinkeinotoiminnan maksetuista ennakonpidätyksen alaisista palkoista, jos sellaisia on. Palkkojen on oltava maksettu verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Huomioitavaa nettovarallisuuden laskemisessa on, ettei mukaan lasketa kuuluvia varoja ja velkoja. (Suomen Yrittäjien www-sivut 2017)

Yrittäjäpuolison huomioiminen tuloverotuksessa

Jos yksityisellä elinkeinonharjoittaja on puoliso, ja he työskentelevät kumpikin yrityksessä, jaetaan verotettava ansiotulo puolisoiden kesken heidän työpanostensa suhteessa. Työpanoksien katsotaan olevan yhtä suuria, ellei muuten osoiteta olevan. Pääomatulo-osuus jaetaan puolisoiden kesken niiden osuuksien mukaan, joka heillä on elinkeinotoiminnan piiriin kuuluvaan omaisuuteen. Kuten ansiotuloverotuksessa, pääomatulo-osuus jaetaan puoliksi ellei toisin osoiteta. Jos yksityisliikkeen oma pääoma on negatiivinen tai nolla, yritystulo on kokonaan progressiivisesti verotettavaa ansiotulona. (Suomen Yrittäjien www-sivut 2017)

Yksityisliikkeen matkakorvaukset ja autokulut tuloverotuksessa

Jos yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on auto, joka ei ole yrityksen käytössä eikä yrityksen kirjanpidossa, hän voi vähentää ajomatkojen aiheuttamat tulonhankkimiskulujen lisäykset yrityksen kirjanpidossa. Tavoite on kompensoida verovähennys samantyyppiseksi kuin palkansaajalla. Jos kulut ovat pienemmät kuin palkansaajalla päiväraha ja kilometrikorvaus, yrittäjä voi tehdä verotuksessaan lisävähennyksen, joka nostaa korvaukset yhtäsuuriksi kuin palkansaajalle maksettava kilometrikorvaus. Jos yrittäjä ei halua rasittaa elinkeinotoiminnan tulosta matkakuluilla, voi hän tehdä suoraan lisävähennysvaatimuksen, joka on samansuuruinen kuin palkansaajan päiväraha ja kilometrikorvaus. (Suomen yrittäjien www-sivut 2017)

Siinä tapauksessa, että yksityisen elinkeinonharjoittajan autoa käytetään pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa, sen kaikki kulut rasittavat elinkeinotoiminnan tulosta. Pääasiallisesti käytöksi katsotaan yli puolet ajoista. Kun auto on merkitty kirjanpitoon, myös auton kaikki kulut ovat siellä rasittamassa elinkeinotoiminnan tulosta. Tällöin yksityisajojen osuus tulee ottaa veroilmoituslomakkeella pois yrityksen kuluista. Yksityisajoiksi lasketaan myös kodin ja työpaikan väliset matkat. Yksityisajojen osuus osoitetaan luotettavimmin ajopäiväkirjalla. Ajopäiväkirjan pitäminen elinkeinotoiminnan ajojen osalta on suositeltavaa. Ellei sitä ole pidetty, saattaa olla jälkikäteen vaikea näyttää, missä on ajettu ja mihin asiaan liittyen. (Suomen Yrittäjien www-sivut 2017)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan voitonjako

Toiminimeä verotetaan tilikauden aikana syntyneestä tuloksesta. Elinkeinoonharjoittaja voi vapaasti ilman tuloveroseuraamuksia siirtää varoja yrityksestä itselleen, kun verot on maksettu. Jos yrittäjälle tulee voiton sijaan tappiota, ne voi vähentää joko seuraavan 10 vuoden aikana syntyvästä elinkeinotoiminnan tulosta tai sitten vaatia vähennettäväksi saman vuoden pääomatuloista. (Suomen yrittäjien www-sivut 2017)

3.5 Yksityisen elinkeinon harjoittajan arvonlisäverotus ja arvonlisäveronkirjanpito

Arvonlisäverotus

Tuloveron lisäksi yrittäjällä on myös paljon muita veroja maksettavana. Tärkein niistä on arvonlisävero. Tavarankulutuksesta täytyy maksaa veroa, ja sitä varten yritykset lisäävät myyntihintoihinsa arvonlisäveron. Arvonlisäverokantoja on kolme. Yleinen arvonlisäverokannan lisäksi käytössä ovat 10% ja 14% arvonlisäverokannat. 14% arvonlisäverokanta. Elintarvikkeille, rehuille, ravintola ja ateriapalveluille arvonlisäverokanta on 14%. Alin arvonlisäverokanta, 10% on henkilökuljetuksille, majoituspalveluille, liikuntapalveluille ja kuntosaleille, urheilu, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsylipuille, lääkkeille, kirjoille, ja yli kuukauden sanoma- ja aikakauslehtien tilauksille.

Kaikki ei kuitenkaan ole arvonlisäveron alaista. Arvonlisäveron ulkopuolelle jäävät arpajaiset ja rahapelit, esiintymispalkkioiden laskutus, julkiset hautauspalvelut koulu- ja yliopisto-opetus, ammattikoulutus, kiinteistöjen sekä rakennusmaan myynti, rahoitus- ja vakuutuspalvelut (lukuunottamatta tallelokeroiden vuokrausta ja neuvontapalveluja). Veroa ei myöskään suoriteta terveyden- ja sairaanhoitopalvelun myynnistä ja sen yhteydessä luovutettavista hoitotavanomaisesti liittyvistä palveluista ja tavaroista. Vapautettuja ovat myös osin toimittajan työ, sosiaalihuoltoon ja sosiaaliturvaan liittyvät palvelut, rakennusalan käännetty arvonlisävero, metalliromun myynnin käännetty arvonlisävero, vienti, Suomen ulkopuolelle suuntautuvat tavarakuljetukset yleishyödyllisten yhteisöjen jäsenlehtien myynti sekä kansainvälisessä

liikenteessä käytettävien vesialusten ja kansainvälistä liikennettä harjoittavan yhtiön ilma-alusten myynti.(Yritystulkin www-sivut 2017.)

Arvonlisäveron maksajia ovat tavarán lopulliset kuluttajat ,mutta tavarán myynyt yritys tilittää sen valtiolle. Kansainvälistä kauppaa tehdessä vero tilitetään siihen valtioon, jossa kulutus tapahtuu. (Äärilä,ym2015,32). Arvonlisävero on myös oma-aloitteinen vero. Se tarkoittaa, että arvonlisäverovelvolliset yritykset laskevat itse kuukausittain valtiolle suoritettavan veron määrän ja maksavat sen oma-aloitteisesti.

Verovelvollinen yritys ottaa hinnoittelussa arvonlisäveron huomioon läpikulkuerän luonteisesti. Se merkitsee, että hinnoittelulaskelmassa ei ostojen arvonlisäveroa oteta huomioon, vaan ostot otetaan kustannuksiin verottomin hinnoin. Hinnoittelulaskelmassa verollisia ovat vain ne ostot, joiden sisältämää arvonlisäveroa ei voi vähentää, kuten henkilöautokustannukset. Ostot, jotka eivät sisällä arvonlisäveroa, otetaan kustannuksina huomioon täysimääräisesti. Näitä ostoja ovat esimerkiksi palkat, työnantajan sosiaalikustannukset, vakuutusmaksut, korot sekä eräissä tapauksissa toimitiloista maksettavat vuokrat ja vastikkeet.

Kun vähennyskelpoisista ostoista on vähennetty veron osuus ja näihin ostoihin lisätään muut eli vähennyskelvottomat ostot sekä veroa sisältämättömät ostot ja kustannukset, saadaan tuotteen omakustannushinta, johon myyntihinnan saamiseksi lisätään haluttu kate. Tähän katteen sisältämään hintaan lisätään sitten arvonlisävero, joka lasketaan tuotteelle kuuluvan arvonlisävero kannan mukaan verottomasta hinnasta. (Äärilä ym. 2015,33).

Arvonlisäverokirjanpito

Arvonlisäverokirjaukset voi tehdä brutto- tai nettokirjausmenettelyllä tai kumpaakin näistä soveltaen. Bruttomenettelyssä ostot ja myynnit merkitään ostot arvonlisäveron kanssa. Nettokirjausmenettelyssä myynnit ja ostot merkitään ilman arvonlisäveroa. Arvonlisäveron osuus menee erikseen omalle tililleen arvonlisäverovelaksi tai -saamiseksi. Bruttomenettelytapaa sovellettaessa arvonlisävero erotetaan tulon- ja menonsiirtokirjauksina vähintään kuukausikohtaisesti arvonlisäverovelaksi tai -saamiseksi. (Leppäniemi J, Kykkänen T. 68).

Esimerkki 1: Bruttokirjausmenettely

Yritys X myy asiakkaalleen käteisellä porakoneen hintaan 124 € (veroton myyntihinta 100 € + ALV 24 %). Kuukauden lopussa arvonlisävero-osuus siirretään myyntitililtä arvonlisäverovelaksi.

Kirjaukset: Myynti kirjataan: PER Myyntisaamiset 124€ AN Myynti alv 24 % 1 24€.

Arvonlisäveron siirtäminen velaksi kirjataan: Arvonlisäverokirjaus: PER Myynti alv 24 % 24€ AN Myynnin Alv-velka 24€.

Esimerkki 2: Nettokirjausmenettely

Jos esimerkissä 1 mainittu yritys toimisi nettokirjausmenettelyllä, arvonlisäverovelka kirjattaisiin jo myynnin yhteydessä: PER Myyntisaamiset 1 240€ AN Myynti ALV 24 % 1 000€ AN Myynnin alv-velka 240€

Nämä ylläolevat asiat ovat yrityksen peruskirjanpitoa, mutta kun tavara otetaan yksityiseen käyttöön, kirjanpitoa ja arvonlisäverolaskelmia täytyy muuttaa.

4 TAVARAN OTTAMINEN YKSITYISKÄYTTÖÖN

Tavarán omalla käytöllä tarkoitetaan sitä, kun yrittäjä siirtää arvonlisäverovähennykseen oikeuttavaan käyttöön ostetun tai valmistetun tavarán arvonlisäverovähennykseen oikeuttamattomaan käyttöön. (Salin, M. 2013,19.) Hyödyke voidaan ottaa yksityiseen kulutukseen, luovuttaa vastikkeetta, siirtää vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön tai ottaa käytettäväksi muussa kuin vähennykseen oikeuttavassa toiminnassa. (Äärilä ym 2015, 315.)

4.1 Yleiset vaikutukset

Omasta käytöstä on maksettava arvonlisävero. Oman käytön verotuksen pohjana on verokohtelun neutralisointi eli se, että hyödykkeiden vaihdantaketjuun liittyvillä valinnoilla ei voi vaikuttaa hyödykkeen lopulliseen verokohteluun, esimerkiksi ostamalla yrityksen nimiin yksityiseen kulutukseen käytettäviä tavaroita.

(Äärilä, ym 2015,314.)

Ammatin- ja liikkeenharjoittajalla on tosin huojennuksia, mitä muilla yrityksillä ei ole. Jos oma käyttö on alle 850 euroa vuodessa, katsotaan, että oma käyttö on vähäistä eikä arvonlisäveroa tarvitse suorittaa. Tuloverotuksen puolella oma käyttö sen sijaan on vähennyskeltvotonta. (Salin, M. 2013, 30.)

Vaikutukset tilinpäätöksessä

Tilinpäätöksessä nämä näkyvät seuraavasti. Oman käytön tili tai yksityisen kulutuksen tili päätetään tuloslaskelman siihen kuluryhmään, jota tämä oma käyttö oikaisee. Ostosta vähennetään oman käytön osuus. Näin ostot saadaan oikeasti yrityksen kuluiksi.

Kirjaus: Per Yksityistili (Taseen Oman pääoman alatili) An Yksityiskäyttö tavarana
(Tuloslaskelman Ostojen alatili) Yksityistili päätetään oma pääoma-tilille.

4.2 Yksityiskäytöstä tilitettävän arvonlisäveron perusteet

4.2.1 Kotimaasta hankittu tavarat siirto täysin yksityiseen käyttöön

Kotimaasta hankittu tavarat siirtäminen yksityiskäyttöön on helpointa. Kun arvonlisäverotuksellisesti vähennyskelpoiseen toimintaan ostettu tavara siirretään omaan käyttöön, tehdään ostovähennyksen palautus tai oikaisu. Veron perusteena on ostetun tavarat ostohinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta (Arvonlisäverolaki 74 §&75 §). Jos siis tavara on siirtohetkellä samassa kunnossa kuin se ostettaessa oli, veron peruste on ostohinta ja oman käytön veron määrä siis on sama kuin alun perin vähennetty määrä. Jos sen sijaan tavarat arvo on jostain syystä alentunut ostohetkestä, oman käytön veron perusteena on tavarat todennäköinen luovutushinta sitä omaan käyttöön otettaessa. (Äärilä ym 2015,316.)

*Esimerkki:Maalikauppias ostaa yritykseensä maaleja 500 purkkia suomalaiselta Maalimestarit Oy:lta. Yhden maalipurkin hinta on verottomana 10 euroa.Hän ottaa kesämökkinsä maalaamiseen näistä kuukauden aikana 10. Verottomia ostoja on 10*10 euroa eli 100 euroa. Näistä alv on 14%* 100 euroa on 24 euroa. Hän vähentää ostoista 100 euroa, ja alv-velkatilille siirtyy 24 euroa.*

4.2.2 EU-maasta hankittu tavarat siirto täysin yksityiseen käyttöön

Jos tavara on hankittu EU:n sisältä eli yhteisöhankintana ja hankinnasta suoritettu vero on vähennetty, veron perusteena on yhteisöhankinnan arvo tai tätä alempi todennäköinen luovutushinta. (Äärilä ym.2015, 316).

Esimerkki: Suomalainen nahkavaateliikkeen yrittäjä ostaa Saksasta nahkatakkeja 100kpl 100 euron kappalehintaan, eli yht. 10 000 euroa. (veroton hinta). Takit toimitetaan Saksasta Suomeen. Yrittäjä ilmoittaa arvonlisäveroilmoitukseen 10 000 euroa kohtaan ”Tavaraostot muista EU-maista”, ja vero 2400 euroa kohtaan ”Vero tavaraostoista muista EU-maista” ja 2400 euroa kohtaan ”Verokauden vähennettävä vero”.

Veroilmoituksen tehtyään hän tuleeikin ajatuksiin ja haluaa itselleen yhden nahkatakkin. Hän tekee oikaisuilmoituksen, jossa verokauden vähennettävä veromäärä pienenee takin veron verran, eli 24 euroa. Verokauden vähennettävä vero on 2376 euroa.

4.2.3 EU:n ulkopuolelta hankittu tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön

Siinä tapauksessa, että omaan käyttöön otettu tavara on tuotu EU:n ulkopuolelta ja maahantuonnin yhteydessä maksettu vero on vähennetty, veron peruste on sama kuin maahantuonnin yhteydessä määrätyn veron peruste tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta.

Veron peruste on pääsääntöisesti tullausarvo, joka muodostuu tavaran verottoman hinnan lisäksi tavaran kuljetus-, lastaus- purku- ja vakuutuskustannuksista sekä muista maahantuontiin liittyvistä kustannuksista. Näitä muita maahantuontiin liittyviä kustannuksia ovat tullauksen yhteydessä valtiolle ja EU:lle kannettavat maahantuontiverot, tullimaksut, tuontimaksut ja muut maksut. Lisäksi tähän päälle lasketaan vielä Suomen ulkopuolella maksettavat verot ja muut maksut. Näin saadaan arvonlisäveron peruste. (Tullin www-sivut 2017.)

Esimerkki: Kangasyrittäjä on tuonut Kiinasta hienoa kangasta myyntiin. Yrittäjän vaimo kuitenkin ihastuu tähän kankaaseen, ja kangas tulee omaan käyttöön. Yrittäjä tarkistaa tulli-ilmoituksesta tullausarvon ja maksaa 24%:n mukaan arvonlisäveroa tästä.

4.2.4 Itse valmistetun tavaran siirto täysin yksityiseen käyttöön

Veroa on maksettava omaan käyttöön valmistetuista tavaroista, jos ne valmistetaan verollisen liiketoiminnan yhteydessä sellaiseen käyttöön, josta ei voi tehdä arvonlisäverovähennystä. (Äärilä ym 2015, 316.) Veron peruste itse valmistettujen tavaroiden oman käytön arvonlisäverotuksessa käytössä on valmistamisesta aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset (Arvonlisäverolaki 74 §).

Esimerkki: Yritys valmistaa sänkyjä. Yrityksen johtaja muuttaa uuteen kotiin ja päättää samalla uusia sänkynsä.

Välittömät kustannukset:

Materiaali: Lautatavara yhteensä 100 euroa. Naulat 6 euroa. Materiaalit yhteensä 106 euroa.

Työkustannukset:

Sängyn kokoaminen vaatii 1 työntekijän panoksen 16 työtunnilta. kummaltakin

Yksi työtunti kaikkine sivukuluineen maksaa 25 euroa.

$16h * 25 \text{ euroa/h} = 400 \text{ euroa}$

Välittömät kustannukset ovat yhteensä 506 euroa. Pälle kohdistetaan välilliset kustannukset, mm. hallin vuokra, sähkö, vesimaksut 50

euroa. Verotettavan arvonlisäveron peruste on 506 euroa. Sängyn osalta arvonveroprosentti on 24, veroa on maksettava $0,24 * 506 \text{ euroa} = 121,44 \text{ euroa}$.

4.2.5 Vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön otettu tavara

Verollista omaa käyttöä on myös, kun hyödyke otetaan yrityksen sisällä vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön. Vähennysrajoitusten alaisella käytöllä tarkoitetaan arvonlisäverolaissa (114 §) lueteltuja tilanteita, joita ovat esimerkiksi henkilökunnan harrastus- ja vapaa-ajanviettotilat ja niissä kulutettavat tavarat, edustustarkoitukseen käytettävät tavarat ja palvelut, kodin ja työpaikan väliset matkat sekä henkilöautot, joita ei käytetä yksinomaan liiketoiminnassa.

Näistä veron perusteena on se osa, jota käytetään arvonlisäveronvähennykseen oikeuttamaton osa käytöstä. (Verohallinnon ohje, Oman käytön ja alivastikkeellisten tavaroiden luovutusten arvonlisäverotus, 2017.)

Tilanteita, joissa ei ole kyse omasta käytöstä

Yrittäjällä tulee vastaan tilanteita, joissa hämäävästi voi tuntua siltä, että kyse on omasta käytöstä, muttei kuitenkaan ole. Henkilökunnalle luovutetut työvälineet, työpuvut tai muut tavarat eivät ole verotuksen alaisia, jos ne tulevat työn suorittamista varten. Työpuvuilla tarkoitetaan esimerkiksi haalareita tai tarjoilijan asua. (Verohallinnon ohje Oman käytön ja alivastikkeellisten tavaroiden luovutusten arvonlisäverotus 2017)

4.3 Arvonlisäverosta ilmoittaminen -Verohallinnon muutoksia 2017 arvonlisäveron ilmoittamiseen

Oman käytön vero kohdistetaan suoriteperusteisesti, eli sille kuukaudelle, jonka aikana tavara on otettu omaan käyttöön. Suoraan yksityiskäyttöön valmistetusta tavarasta vero tilitetään siltä kuukaudelta jolloin tavara on valmistunut. (Äärilä ym.2015, 331)

Verouudistus toi uusia lakeja, jotka tulivat voimaan 1.1.2017. Ensinnäkin tuli aivan uusi laki, ”Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä”. Siinä on kootusti oma-aloitteisten verojen ilmoittamisesta, maksamisesta ja seuraamuksista jos asioita ei hoida sovitusti. Lisäksi verotililaki ja veronkantolaki kumottiin ja tilalle tuli uusi veronkantolaki. Lisäksi termistöä helpotettiin. Selkeyden vuoksi puhtaan verokaudesta, ei ilmoitusjaksosta tai kohdekaudesta.

Iso muutos tapahtui myös verokausien valinnassa. Lähtökohtaisesti oma-aloitteisten verojen kuten arvonlisäveron verokausi on jatkossakin lähtökohtaisesti kalenterikuukausi, mutta valinnan vapautta on enemmän; sitä voi nyt useampi yritys hakemuksella muuttaa. Rajana on edelleenkin kalenterivuoden liikevaihto, tai sitä vastaava tuotto. Uutta on nyt se, että neljänneskalenterivuosimenettelyn soveltamisalaa laajennettiin nostamalla ylärajaa nykyisestä 50 000 eurosta 100 000 euroon. Vastaavasti, arvonlisäverotuksessa sovellettavaan kalenterivuosimenettelyyn oikeuttava yläraja nousee nykyisestä 25 000 eurosta 30 000 euroon. Myös verokauden muuttamista koskeva menettely tulee entistä joustavammaksi: lyhyempään verokauteen voi siirtyä nykyistä nopeammin, Ennen valittu verokausimenettely sitoi kolme vuotta, 1.1. 2017 valinta sitoo vuoden verran.

Valinnaiseen, pidennettyyn verokauteen voi uusien säännösten mukaisesti hakeutua 1.1.2017 alkaen. Jos hakemus tehdään viimeistään 31.3.2017, pidennetty verokausi tulee voimaan taannehtivasti 1.1.2017 alkaen. Pidennettyä verokautta voi kuitenkin alkaa soveltaa vasta, kun verokauden pidentämisestä koskeva hakemus on käsitelty ja hyväksytty Verohallinnossa, joten hakemus kannattaa tehdä heti vuoden alussa.

Valinnan vapautta rajoitettiin kuitenkin myös. Satunnaisilla työnantajilla verokausi on 1.1.2017 alkaen kuukausi.

Arvonlisäveron ja työnantajasuoritusten verokaudet voivat olla eripituiset: voi enää olla pidennetyssä neljänneskalenterivuoden verokaudessa. Ilmoitukset työnantajasuorituksista tulee vuodesta 2017 lähtien antaa kuukausittain, mikäli palkkaa tai työkorvauksia on maksettu. Niiltä kuukausilta, jolloin suorituksia ei ole, ilmoituksia ei tarvitse antaa.

Vuonna 2017 verojen ilmoittaminen muuttui niin, että oma-aloitteiset verot ilmoitetaan OmaVero-palvelussa Verotilin sijaan. Merkittävä muutos on myös se, että 1.1.2017 tai sen jälkeen alkaneiden verokausien tiedot on ilmoitettava sähköisesti. (Verohallinnon ohje, Muutoksia 2017, 2017.)

Siinä tapauksessa, että ilmoittaa liikaa arvonlisäveroa, sitä ei voi hakea palautushakemuksella takaisin 1.1.2017 alkaen. Täytyy tehdä uusi korvaava veroilmoitus kyseessä olevalle verokaudelle. Sama koskee alarajahuojennusta.

Jos oma-aloitteisten verojen tietojen antaminen myöhästyy, seurauksena on edelleen myöhästymismaksu, mutta sen määrä on eri ja laskentatapa on erilainen. Jos kyseessä on verokauden ensimmäinen ilmoitus, myöhästymismaksu on kolme euroa päivältä, alkaen veroilmoituksen määräpäivää seuraavasta päivästä alkaen ilmoituksen antamispäivään asti. Myöhästymismaksua lasketaan enintään 45 päivältä, eli näin laskettu maksu on korkeintaan 135 euroa. Jos ilmoitus myöhästyy yli 45 päivää, 135 euron maksuun lisätään kaksi prosenttia myöhässä ilmoitetun maksettavan veron määrästä. (Verohallinnon ohje, Muutoksia 2017, 2017.)

5 YKSITYISKÄYTTÖ RAHANA

Yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa itselleen palkkaa, mutta voi ottaa yksityiselämänsä kuluihin rahaa yrityksen tililtä. Kun yrittäjä ottaa omaan käyttöönsä rahaa, puhutaan yksityisnostoista. Niitä ei kirjata yritystoiminnan kuluiksi, mutta ne on ilmoitettava verottajalle omana eränään kuukausittain. Niitä ei suoraan veroteta, vaan verotus tapahtuu elinkeinotoiminnan tuloksesta. (Verohallinnon ohje Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut 2017.)

Yksityisliikkeellä on hyvä olla oma tili, mutta rahaliikenteen voi hoitaa myös yrittäjän henkilökohtaisen pankkitilin kautta, kunhan kirjausketju tositteesta peruskirjanpitoon ja pääkirjanpitoon sekä pääkirjanpidosta tuloslaskelmaan ja taseeseen voidaan osoittaa vaikeuksitta. Tilillepano- ja tililtäottotapahtumien erittelyt laitetaan peruskirjanpitoon, ja niihin tiliotteet liitteeksi. (KILA 2003/1717)

5.1 Rahan yksityiskäytön vaikutukset omaan pääomaan ja maksuvalmiuteen

Rahan yksityiskäytön vaikutukset omaan pääomaan

Kun yrittäjä nostaa rahaa yksityisnostona, se vähentää omaa pääomaa. Oman pääoman muutokset täytyy myös ilmoittaa. Erittelystä täytyy tulla ilmi tilikauden aikana yksityisliikkeeseen sijoitettujen rahojen määrä ja toisaalta yksityisliikkeestä nostettujen rahojen määrä.

Yksityisnostot tulisi kattaa elinkeinotoiminnan tuloilla. Silti, vaikka yritys ei tekisi tulosta, mikään ei kuitenkaan estä tekemästä niitä niin kauan kuin rahaa on yrityksen tilillä. Tässä tapauksessa yksityisnostot rahoitetaan yrityksen lainarahoista, ja oma pääoma menee miinukselle, jolloin puhutaan negatiivisesta omasta pääomasta. Jos yksityisnostoja on enemmän kuin elinkeinotoiminnan tulos, katsotaan, että osa elinkeinotoiminnan lainasta on otettu yksityisottoja varten. Tästä seuraa, että osa lainan koroista katsotaan vähennyskelvottomiksi muun velan koroiksi ja tämä osuus tulee lisätä elinkeinotoiminnan tulokseen. (Verohallinnon ohje, Elinkeinotoiminnan tuotot ja kulut, 2017) Näin ollen yrittäjän tulee maksaa enemmän veroja.

Verottajalle täytyy tehdä varallisuuslaskelma, jossa yrityksen veloista vähennetään oikaistu negatiivinen oma pääoma. Oikaisussa negatiivisesta omasta pääomasta vähennetään tappiot, ja siihen lisätään mahdolliset arvonnkorotukset. Näin saadaan negatiivinen jäännös, joka kerrotaan Suomen Pankin peruskorolla, lisättynä 1:llä prosenttiyksiköllä. (Leppiniemi, J, Kaisanlahti T; 2016. . 263).

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla kyllä voi olla negatiivinen oma pääoma, mutta yrittäjän tarvitsee lisää sijoitusta yrityksensä pyörittämiseen.

Oma pääoma tilikauden alussa

+ *yksityissijoitukset*

– *yksityisnostot*

+ *tilikauden voitto tai – tilikauden tappio*

= *Oma pääoma tilikauden lopussa*

Yksityisnostojen vaikutukset maksuvalmiuteen

Yrityksellä on paljon erilaisia kuukausittaisia juoksevia menoja, kuten liiketilan vuokra, verot ja ostolaskut. Yrityksen selviytymiskykyä näistä lyhyellä aikavälillä sanotaan maksuvalmiudeksi. Yksityisnostot vievät rahaa yrityksen tililtä, ja siten niillä on selvä yhteys maksuvalmiuteen. Yrityksellä olisi hyvä olla tilillä puskurina rahaa. On erittäin tärkeää yritykselle pitää hyvä maksuvalmius, sillä jos se kärsii, aika nopeasti myös liiketoiminta kärsii. Jos ei maksa laskujaan, yrityksen yhteistyökumppanit eivät välttämättä halua toimia, ja jos tulee maksuhäiriöitä, merkinnät saattavat vaikuttaa myös esimerkiksi lainojen saamiseen. Yksityisnostojen vaikutuksia voi ennakoida.

5.2 Yksityiskäytön kestävä yritys- taloudelliset riskit haltuun

Yksityiskäyttö ja yksityisnostot ovat yrittäjälle käytännössä pakollisia. Mitä vakaampi yritys, sitä turvallisempaa niitä on tehdä. Yrityksen vakauteen liittyy vahvasti taloudellisten riskien hallinta. Pienyrittäjälle tärkeimpiä hallinnan paikkoja on maksuvalmiudessa, korkojen hallinnassa, luotonhallinnassa, verotukseen hallinnassa, taloudellisessa raportoinnissa, ja pääomien hallinnassa.

Maksuvalmius

Yrityksellä on hyvä olla luotettava maksuvalmiuden hallintasuunnitelma, joka pohjaa todellisiin, ajankohtaisiin taloudellisiin raporteihin. Yrityksen rahoja käytettäessä otetaan huomioon maksuvelvoitteiden ajoittuminen ja lisäksi käteistä on hyvä olla helposti käytettävissä yllättäviä tilanteita varten. Yrityksellä on myös hyvä olla selvillä rahoitusratkaisuja taloudellisten kriisien varalta.(Riskikompassin [www-sivut 2017](#))

Korkomenot

Yrityksen hyvään taloushallintaan kuuluu myös rahoitussuunnitelma, jossa on määritetty yrityksen toimialalle sopivimmat rahoitusratkaisut, sekä niihin liittyville korkoriskeille hallintasuunnitelma. Yrityksen on järkevää olla säännöllisesti yhteydessä rahoittajiin etsimällä omaan toimintaansa sopivimpia rahoitusratkaisuja. Suunnitelmallinen toiminta vähentää korkotasojen muutoksien vaikutuksia yrityksen toimintaan, tulokseen ja vakavaraisuuteen.(Riskikompassin [www-sivut 2017](#))

Luotonhallinta

Yritykselle on erittäin tärkeää, että luotonhallinta on kunnossa. Hyvään luotonhallintaan kuuluu, että sen periaatteet ovat selviä ja tunnistetaan sekä hallitaan vastapuoliriski. Asiakkailta, ja muilta yhteistyökumppaneilta on hyvä varmistaa luottokelpoisuus etukäteen. Hyvään luotonhallintaan kuuluu rajojen asettaminen luottotyyppi- ja asiakasryhmäkohtaisesti, sekä selkeät kriteerit saatavien perimiseksi.(Riskikompassin [www-sivut 2017](#))

Verotus

Yrityksellä täytyy olla selkeä kuva toimintansa verotuksesta sekä verojen vaikutuksista. Verotusta seuraamalla voi ainakin jossain määrin arvioida verotuksen vaikutukset toimintaan ja tulokseen. Jos verotus on itselle haastavaa, siihenkin voi saada asiantuntija-apua.(Riskikompassin www-sivut 2017)

Taloudellinen raportointi

Taloudellisesti kestäväällä yrityksellä on mahdollisimman tarkasti määritelty taloudelliseen raportoinnin eri prosessit, ja niiden tärkeimmät valvonta- sekä kontrolloikeinot. Tämä on tärkeää, jotta raportit antavat mahdollisimman oikean, täydellisen ja luotettavan kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tämän varmistamiseksi yritykselle kannattaa hankkia hyvät järjestelmät raportointia tukemaan, sekä järjestää, että kirjanpito ja muu talousosaaminen on hyvissä, osaavissa käsissä. Kun yrityksen taloudenhoito on osaavissa käsissä, taloustiedot pysyvät ajantasaisina, ja osataan puuttua nopeastikin mahdollisiin muutoksiin esimerkiksi kannattavuudessa. (Riskikompassin www-sivut 2017).

Pääomien hallinta

Pääoma ei vain ole rivi numeroita . On tärkeää tehdä suunnitelma siitä, miten se käytetään, ja miten sitä voi kasvattaa. Kun otetaan vierata pääomaa mm. rahalaitoksilta, on heitä kohtaan oltava avoimia taloudellisessta tilanteesta. Yrityksellä on hyvä olla selvä suunnitelma, miten oman ja vieraan pääoman suhde pidetään ihanteellisena. Hyvä pääomienhallinta takaa yritykselle mahdollisuudet investoida lyhyelläkin varoitusajalla.(Riskikompassin www-sivut 2017).

Budjetointi

Budjetti on laskelmallinen toimintasuunnitelma yritykselle. Sen keskeinen idea on varmistaa, että käytössä olevat rahat riittävät ensinnäkin liiketoiminnan harjoittamiseen. Lisäksi sillä asetetaan yritykselle tavoitetulos, johon toiminnalla päästään suunnitelmien mukaisesti. Budjetti on hyvä työkalu yrityksen talouden seurannassa ja sen avulla on helppo paikantaa ongelmat ja tehdä tarvittaessa toimenpiteitä tilikauden aikana. (Ikäheimo, S.; Malmi, T; Walden, R;2016,146.)

Rahoitusbudjetti on yksi hyvä työkalu talouden hallintaan yksityiselle elinkeinonharjoittajalle. Rahoitusbudjetissa tarkastellaan laajasti yrityksen kykyä selviytyä niin yritysten sisäisten kuin ulkoisten toimijoiden kanssa sovituista rahasuorituksista. Sen avulla voidaan havaita mahdollinen lisärahoituksen tarve, ja siten ennakoida ja tehdä asioille jotain ennen kuin yrityksen rahat loppuvat ja siitä tulee maksukyvytön. Rahoitusbudjettia laatiessa valitaan ensin ajanjakso, jolle budjetti tehdään. Sitten määritetään tavoite halutulle kassavarojen määrälle ja arvioidaan sinne tulevat ja sieltä maksettavat maksut. Hyvä, riittävän tarkka jakso on usein kuukausi.(Ikäheimo ym.2016,147)

Budjetti vaatii tietysti seurannan tilikauden aikana. Muuten hyöty on tietysti mitätön. Budjetointi kannattaa myös olla mahdollisimman maltillinen, jotta tilanne olisi mahdollisimman realistinen.

6 KÄYTÄNNÖN KOKEMUKSIA YKSITYISEN ELINKEINONHARJOITTAJAN YKSITYISKÄYTÖSTÄ

6.1 Otantasuunnitelma

Minulla ei ollut ajatusta, montako yrittäjää haastattelisin. Ajattelin että sen verran kuin tutkimuksen kannalta olisi hyvä. Ajatuksissani oli ottaa haastateltavakseni aloittavia yrittäjiä, liiketoimintansa vakauttaneita yrittäjiä ja kokeneempia yrittäjiä. Minulla oli iso visio, että saan paljon tietoa tätä kautta. Halusin eri aloilta ja eri vaiheessa olevia yrittäjiä, aloittavia yrittäjiä, liiketoimintansa vakauttaneita yrittäjiä ja kokeneempia yrittäjiä. Ajattelin että saisin monipuolista tietoa.

Tunsin itse muutamia yrittäjiä ja pyysin aloittavien yrittäjien yhteystietoja. Ensimmäistä haastattelua tehdessäni minulle tuli kuitenkin jo olo, että en minä uskalla mutta ensimmäisen kyselyn tehtyäni totesin ettei niistä välttämättä olekaan minulle hyötyä tämän tutkimuksen kannalta.

Kysyin ja sainkin aloittelevien yrittäjien yhteystietoja. Otin yhteyttä heistä yhteen. Hän kieltäytyi, totesi, että hänestä ei ole vastaamaan. Tässä kohden tuli olo, etten voi lähestyä tällaisella asialla ventovieraita. Tiedostin kyllä, että vaarannan tämän tutkimuksen tuloksia, mutta päädyin kysymään vain muutamalta yrittäjältä, teknisen alan yrittäjältä ja eläinlääketieteenharjoittajalta.

6.2 Teemahaastattelun runkona toimineet haastattelukysymykset

Perustietoa

- 1 Mikä on yrityksesi toimiala?
- 2 Paljonko ihmisiä yrityksesi työllistää?

Kirjanpidosta

- 3 Miten yrityksesi kirjanpito on järjestetty? Itse, osin itse, täysin ulkoistettu?
- 4 Jos on varasto, käytätkö fifoa, lifoa, päivän hinnan menetelmää, keskihintaa?

Yksityiskäyttö käytännössä

- 5 Millaista yksityiskäyttöä sinulla on? Valitse yksi tai useampi.
 - Raha
 - Muualta hankittu tuote
 - Itse valmistettu tuote
- 6 Onko jonkinlainen seurantajärjestelmä yksityiskäytön suhteen, muuta kuin kirjanpidon tili?

Kokemuksia yksityiskäytöstä

- 7 Koetko yksityiskäytön kirjaamisen olevan selkeää?
- 8 Onko yksityiskäytön kirjanpidossa asioita joissa koet että tarvittaisiin selkeämpää ohjeistusta?
- 9 Voisivatko asiat olla jotenkin toisin yksityiskäytön suhteen, esim verotuksen?
- 10 Kontrolloitko jotenkin yksityisnostoja?

6.3 Haastateltavien vastaukset

Ensimmäinen vastaaja: teknisen alan ammatinharjoittaja

Ensimmäiset käytännön tiedot hankin insinööriltä jolla oli palkkatyön ohella projektia varten perustettu yritys. Testasin hänellä haastattelukysymyksiä, ja sain näin ensimmäisiä vastauksia ja hieman suuntaa, miten kysymykset toimivat, ymmärretäänkö ne, ja pitääkö lisätä aiheita. Tämä oli yksinkertainen esimerkki siitä, miten asiat sujuvat.

Ensimmäiselle vastaajalle kaikki oli selkeää. Hän työskenteli yksin. Kirjanpito oli hyvin yksinkertainen, ei ollut paljon kirjattavaa, ja hän hoiti kaiken excelillä, eikä mitään muita

järjestelmiä tarvittu. Tiedot hän sai internetistä. Omaa käyttöä oli vain ansaittu raha, hän ei kokenut, että mitään ongelmaa oli näissä käytännöissä tai mitään kehitettävää.

Hänen kohdallaan tuntui, että yksityiskäytön kyseenalaistaminen on turhaa. Ja varmaan onkin. Jos on palkkatöissä oleva yrittäjä, toimeentuloa on jo taattu ja yritystoiminnan ollessa pienimuotoista, ei siinä mitään isoja kirjanpitojärjestelmiä oikeasti tarvita.

Toisaalta, avoimia kysymyksiä jäi paljon, sillä toteutin tämän testikyselynä ja lukuun ottamatta haastatteluluvan kysymistä ja käytännön toteutuksesta sopimista, hoidin tämän etänä.

Havahduinkin tässä kohden tutkimustoiminnassani muutamaan asiaan, joita pitäisi laittaa uudelleentarkasteluun. Ensinnäkin, haastattelulomakkeen selkeys ja tutkimuksen tekijän läsnäolo. Haastateltava joutui tarkentamaan kysymyksiä. Havaitsin ensimmäisessä lomakkeessa puutteita. Alunperin olin miettinyt että voisin kysellä myös kyselyllä, mutta olisi ehkä parempi olla itse aina haastattelemassa ja kuuntelemassa ja kirjaamassa vastauksia, niin sitten lisäkysymyksetkin tulisivat heti selvitettyä puolin ja toisin. Toinen päätelmä oli, että kannattaa ennemminkin kysyä suuremman liiketoiminnan harjoittajalta, tai kokeneemmalta yrittäjältä.

Toinen haastateltava: Eläinlääketieteen ammatinharjoittaja

Toista yrittäjää haastattelin teemahaastattelulla. Kysessä oli eläinlääketiedettä harjoittava ammatinharjoittaja. Hän toimii yksin, ja hoitaa kirjanpidon itse. Hän totesi että on todella selkeämpää että on erikseen yrityksen oma tili. Hän on toiminut eläinlääketieteen ammatinharjoittajana jo yli 30 vuotta. Hän kokee kirjanpidon yksinkertaisena. Vuosien myötä asioihin tulee tietynlainen tuntuma.

Yksityisnostoja hän kontrolloi huolehtimalla, että tilille jää aina vähintään tietty määrä rahaa. Hänellä kirjanpitoa helpottaa praktiikkaohjelma, johon rahaliikenne kirjautuu. Ohjelma laskee myös alv:t. Hän ottaa aina yhteenvedon kuukauden lopussa ja maksaa sitten alv:t.

Yhteenveto yrittäjien vastauksista

Kirjanpito tuntui kummankin haastateltavan mielestä yksinkertaiselta. Yksityisnosto on yrittäjälle rutiininomainen asia. Jos on suurempaa toimintaa, on hyvä olla oma tili.

Sain hyvin samantyyppiset vastaukset, tosin isomman toiminnan harjoittajalla järjestelmiä oli enemmän. Yrittäjät ovat yksilöitä, toinen kokee asiat toisin, toinen toisin. Jokainen yrittäjä toimii lain puitteissa, pykälää soveltaen. Asioiden seuranta on yrittäjästä itsestään kiinni niinkuin muutenkin yritystoiminta. Varsinainen haastateltava totesi että mitä paremmin seuraa yrityksen taloutta, sitä paremmin kyllä todella menee.

Kun keskusteli yrittäjien kanssa, vahvistui ajatus siitä, että yrittämisen haasteet ovat muualla kuin kirjanpitojärjestelmissä. He tuntuivat voineen keskittyä olennaiseen, eli yrittämiseen. Se on ihanteellinen tilanne. Toivottavasti mahdollisimman monella on näin.

Teemahaastattelun luotettavuudesta

Otantajoukko oli aika pieni. Vastaajien tieto oli heille todellista, eli siihen nähden tutkimukset olivat luotettavia. Ei ollut tarkoituskaan koota laajaa tietokantaa yrittäjien vastauksista. Tietysti, jos olisin haastatellut enemmän yrittäjiä, olisihan sieltä ehkä voinut saada erilaisia vastauksia. Toisaalta, olisinko saanut heistä irti.

Epäilen, että tulokseni olisivat olleet samankaltaisia. Yksityiskäyttö ja varsinkin yksityisnostot ovat rutiinia yrittäjille, kun palkkaakaan ei voi nostaa. Otantajoukko oli silti itselleni riittävä.

7 POHDINTA

Ammatin- ja liikkeenharjoittajan kirjanpito on päällepäin katsoen yksinkertaista. Silti, rajoja täytyy tarkkailla, ennusteita tehdä ja muutoksia seurata. Mitä syvemmmälle kirjanpidossa menee, sitä haastavammaksi se käy. Yksityiskäytön tunnistaminen ja kirjaaminen on oma lukunsa. Yksityiskäyttöä syntyy monessa tilanteessa, on oltava hyvin tarkka. Vähäisen yksityiskäytön raja on aika pieni, aika helposti täytyy tehdä alv-muutoksia.

Yrityksen yksityisnostoilla ja yksityiskäytöllä on paljon vaikutuksia. Yrittäjästä on paljon kiinni, miten niitä seuraa. On oltava todella tietoinen muutoksista. Hyvä kirjanpitojärjestelmä auttaa paljon. Yksityisnostoilla ei ole kauheasti kirjanpidollisia vaikutuksia, mutta sitäkin enemmän vaikutuksia yrityksen maksuvalmiuteen. Oman käytön verotus on myös moraalinen asia. Ilmoittaako yrittäjä kaiken? Rehellisyyteen pohjautuu tässä asiassa paljon. Yksityiskäyttö on yrityksen omaa liikkuvuutta.

Yksityiskäytöstä haastatteleminen tuntui hyvin henkilökohtaiselta. Olisi ollut paljon helpompi lähestyä yritystä vaikka millä vaan muulla aiheella. Sain varoituksia työn alkaessa, että voi olla vaikeaa löytää vastausta.

Ammatillisesti oli silti hyvä, että otin tämän aiheen. Sain kyllä tästä erityisaiheesta itselleni tietoa. Hyppäsin tavallaan miltei uuteen aiheeseen. Työn tekeminen oli innostavaa, mutta työn edetessä kaikki tuntui aika haastavalta. Tietoa asiasta oli kyllä monessa lähteessä mutta miltei samat asiat.

LÄHTEET

Hautahalmel Leena, alustuskeskustelu aiheesta 21.10.2016

Hirsjärvi S., Remes P., Sajavaara P. 2002. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Ikäheimo, Seppo; Malmi, Teemu; Walden, Risto. 2016. Yrityksen laskentatoimi. Talentum Media Oy.

Jyväskylän yliopiston www-sivut

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus> (Viitattu 16.1.2017)

Kirjanpitolaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336> viitattu 30.11.2016

Kirjanpitolautakunta, Kila, päätös (KILA 2003/1717)

Leppiniemi, Jarmo; Kykkänen, Tapani. 2015. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: Talentum Oy.

Leppiniemi, Jarmo. Kaisanlahti Timo. 2016. Tilinpäätäjän käsikirja. Helsinki : WSOYpro

McCusker, K., Gunaydin, S.: Research using qualitative, quantitative or mixed methods and choice based on the research. By: , Perfusion, 02676591, Oct2015, Vol. 30, Issue 7 CINAHL with Full Text/EBSCO (Viitattu 18.1. 2017)

<https://web-b-ebshost-com.lillukka.samk.fi/ehost/detail/detail?vid=2&sid=03607bd5-6660-4819-8869-fbba468654f9%40sessionmgr101&hid=107&bdata=JkF1dGhUeXBIPWNvb2tpZSxp-cCxzaGliJnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZSZzY29wZT1zaXRl#AN=110353127&db=c8h>

Minilex <https://www.minilex.fi/a/yksityisen-elinkeinonharjoittajan-vastuu>

Osuuspankin www-sivut

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=150104910>

Riskikompassin www-sivut

<http://riskikompassi.fi/riskien-luokittelu/taloudelliset-riskit> Viitattu 6.3.2017

Salin, Marjo. 2013. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Vantaa: Hansaprint Direct Oy.

Suomen Tilastokeskuksen vwww-sivut

<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/> (viitattu 4.1.2017)

Tullin www-sivut

<http://tulli.fi/yritysassiakkaat/tuonti/laske-arvonlisavero-maahantuonnin-veron-perusteesta> (Viitattu 18.1.2017)

Verohallinnon www-sivut: Muutoksia 2017.

http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Muutoksia2017

(Viitattu 12.1.2017)

Verohallinnon www-sivut.2016. (Viitattu 3.11.2016.)

[https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Arvonlisaverotus/Tavaran_tai_palvelun_ottaminen_omaan_kay\(10707\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Arvonlisaverotus/Tavaran_tai_palvelun_ottaminen_omaan_kay(10707))

Verohallinnon www-sivut, 2017 (Viitattu 17.1.2017)

[https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Arvonlisaverotus/Oman_kayton_ja_alivastikkeellisten_luovu\(9975\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Yhdistys_ja_saatio/Arvonlisaverotus/Oman_kayton_ja_alivastikkeellisten_luovu(9975))

Yksityisten elinkeinonharjoittajien haastattelut lokakuu 2016 ja tammikuu 2017

Yrittäjät

<https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/verotus/elinkeinoverotus/elinkeinonharjoittajan-verotus-320839>

Yritystulkki

<http://www.yritystulkki.fi/fi/alue/cursor/aloittava-yrittaja/kaynnistaminen/arvonlisavero/> 2017

(Viitattu 3.3.2017)

Äärilä Leena, Nyrhinen Ritva, Hyttinen Pekka.2015. Arvonlisäverotus käytännössä. Talentum Media Oy.

LIITE 1

Tässä taulukossa on tarkoitus koota yksityiskäytön vaikutuksia kirjanpitoon, tuloslaskelmaan, taseeseen, ja mitä täytyy tehdä yksityiskäytön seurauksena.

TAULUKKO YKSITYISKÄYTÖN JA YKSITYISNOSTOJEN VAIKUTUKSISTA

Tavaran yksityiskäytön vaikutukset	Kirjanpito	Vaikutus tuloslaskelmassa	Vaikutus taseessa	Alv:n peruste	Toimenpiteet
Yksityinen kulutus, alle 850 euroa/vuosi	Per yksityistili, an ostot	Ostot vähenevät, verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	-	-
Ulkopuoliselta ostettu tavara yksityiskäyttöön(S uomesta)	Per yksityistili, an ostot	Ostot vähenevät, verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	Ostohinta tai alin todennäköinen luovu-tushinta	Alv-velka, maksetaan verohallinnolle
Itsevalmistettu tavara yksityiskäyttöön	Per yksityistili, an valmistus omaan käyttöön	Ostot vähenevät, verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	Valmistuksen välittömät ja välilliset kustannukset	Alv-velka, maksetaan verohallinnolle
Ulkopuoliselta ostettu tavara yksityiskäyttöön EU:n alueelta	Per yksityistili an yhteisöhankinnat	Ostot vähenevät verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	Yhteisöhankinnan arvo tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta	Alv-velka, maksetaan verohallinnolle
Ulkopuoliselta ostettu tavara yksityiskäyttöön (EU:n ulkopuolelta)	Per yksityistili an Maahantuodut tavarat	Ostot vähenevät, verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	Maahantuonnin yhteydessä määrätyn veron peruste tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta.	Alv-velka, maksetaan verohallinnolle
Vastikkeetta luovutettu tavara	Per vastikkeettomat luovutukset, an ostot	Ostot vähenevät, verotettavan tuloksen määrä kasvaa	Oma pääoma pienenee	Tavaran ostohinta tai sitä todennäköisempi luovutushinta	Alv-velka, maksetaan Verohallinnolle
Vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön otettu tavara	Käytön osuus kirjataan yksityiskäyttöön yksityiskäyttö per ostot			Alv-korjaus siinä suhteessa missä on vähennyskelvotonta käyttöä	Alv-velka, maksetaan Verohallinnolle

Yksityisnostot	Kirjanpito	Tuloslaskelma	Tase		
	Per yksityiskäyttö an pankkitili	-ei vaikutusta	Oma pääoma vähenee		

LIITE 2

Tässä taulukossa vertaillaan keskeisimpiä veroasioita, jotka muuttuvat vuoden 2016 jälkeen.

Veroasia	2016	2017	2018
Veroilmoituksen toimittaminen	Kirjallisesti tai sähköisesti	Vain sähköisesti	Vain sähköisesti
Ilmoitusten korjausmenettely	Lisätietoilmoitus virheestä	korvaava veroilmoitus	korvaava veroilmoitus
Ilmoituspaikka	Verotili	OmaVero	OmaVero
Maksaminen, palauttaminen ja perintä			
Verojen maksaminen	verotiliviite	oma-aloitteisten verojen viite	oma-aloitteisten verojen viite
Verojen palauttaminen	heti kun asia käsitelty	asiakas voi määrittää palautuspäivän	asiakas voi määrittää palautuspäivän
Verojen perintä		tai jättää palautuksen käytettäväksi	tai jättää palautuksen käytettäväksi
		myöhemmin	myöhemmin
Verokauden muuttaminen kuukausimenettelystä			
Neljännesvuosikalenterimenettelyn (liikevaihto, lv)	Oikeus kunhan lv alle 50 000	Oikeus, kunhan lv alle 100 000	Oikeus, kunhan lv alle 100 000
Kalenterivuosisimenettely	Oikeus kunhan lv alle 25000	Oikeus, kunhan lv alle 30 000	Oikeus, kunhan lv alle 30 000
Verokauden sitovuus	3 vuotta	1 vuosi	1vuosi
Maksuperusteinen kirjanpito-oikeus	Yksityiset elinkeinonharjoittajat	Liikevaihto alle 500 000	Liikevaihto alle 500 000